

किंच तेजः प्रागल्भ्यं न तूयता क्षमा आक्रुष्टस्य ताडितस्य वा तर्किक्रियानुत्पत्तिः उत्पन्नाया विक्रियायाः प्रशमनमक्रोध इत्युक्तं घृतिर्देहिन्द्रियेष्ववसादं प्राप्तेषु तस्य प्रतिषेधकोतः करणवृत्तिविशेषो येनोत्तंभितानि देहादीनि नावसीदंति शौचं द्विविधं मृजलाभ्यां बाह्यं आंतरं मनोबुध्योर्नैर्मल्यं मायारागादिकालुष्याभावः अद्रोहः परजिघांसाया अभावः नातिमानिता अत्यंतमानराहित्यं एतानि अभयादीनि दैवी सत्वप्रधानां संपदं अभिलक्ष्य जातस्य स्वभावतो भवंति हे भारत ॥ ३ ॥ अथेदानीं रजस्तमोमयी आसुरी संपदुच्यते दंभ इति दंभो धर्मध्वजित्वं दर्पः धनाभिजननिमित्त उत्सेकः अभिमान आत्मनि पूज्यता बुद्धिः क्रोधः प्रसिद्धः पारुष्यं निष्ठुरभाषणं अज्ञानं अविवेकजनितो मिथ्याप्रत्ययः एते आसुरी संपदमभिलक्ष्य जातस्य भवंति हे पार्थ ॥ ४ ॥ अनयोः संपदोः कार्यमाह दैवीति दैवी पूर्वोक्ता अर्जुनस्य शंका किमहमासुर्या संपदि जातोऽस्मीति तामपनुदति माशुच इति ॥ ५ ॥ द्वौ द्विसंख्यौ भूतसर्गौ भूतानां स्वभावौ मेमद्वचनाच्छृणु ॥ ६ ॥ प्रवृत्तिविधिवाक्यं निवृत्तिनिषेधवाक्यं न विदुः धर्माधर्मयोरिष्टानिष्टहेतुत्वज्ञानरहिता इत्यर्थः ॥ ७ ॥ असत्यं सत्यवर्जितं जगत्प्राणिजातं तथाऽप्रतिष्ठं धर्माधर्माख्या प्रतिष्ठा आश्रयस्तच्छून्यं अनोश्वरं अनियंतृकं आहुः अपरस्परसंभूतं अपरस्पराः क्रियासातत्ये इति सुट् बीजांकुरवत्परस्परकारणी भूतानां धर्माधर्म

तेजः क्षमा घृतिः शौचमद्रोहो नातिमानिता ॥ भवंति संपदं दैवीमभिजातस्य भारत ॥ ३ ॥ दंभो दर्पोऽभिमानश्च क्रोधः पारुष्यमेव च ॥ अज्ञानं चाभिजातस्य पार्थ संपदमासुरी ॥ ४ ॥ दैवी संपद्विमोक्षाय निबन्धायासुरीमता ॥ माशुचः संपदं दैवीमभिजातोऽसि पांडव ॥ ५ ॥ द्वौ भूतसर्गौ लोकेऽस्मिन् दैव आसुर एव च ॥ दैवो विस्तरशः प्रोक्त आसुरं पार्थ मे शृणु ॥ ६ ॥ प्रवृत्तिं च निवृत्तिं च जनानविदुरासुराः ॥ न शौचं नापि चाचारो न सत्यं तेषु विद्यते ॥ ७ ॥ असत्यमप्रतिष्ठं ते जगदादुरनीश्वरं ॥ अपरस्परसंभूतं किमन्यत्कामहेतुकं ॥ ८ ॥ एतां दृष्टिमवष्टभ्य नष्टात्मानो लपबुद्धयः ॥ प्रभवंत्युग्रकर्माणः क्षयाय जगतोऽहिताः ॥ ९ ॥ काममाश्रित्य दुष्पूरं दंभमानमदान्विताः ॥ मोहाद्गृहीत्वाऽसद्वाहान् प्रवर्त्तंते शुचिव्रताः ॥ १० ॥ चिंतामपरिमेयां च प्रलयांतामुपाश्रिताः ॥ कामोपभोगपरमा एतावदिति निश्चिताः ॥ ११ ॥ आशापाशशतैर्बद्धाः कामक्रोधपरायणाः ॥ ईहंते कामभोगार्थं मन्यायेनार्थसंचयान् ॥ १२ ॥

तद्वासनानां यत्सातत्यंतस्मात्संभूतं किमन्य लोकेऽस्ति न किंचिदपि धर्माद्यपेक्षया उत्पद्यते किंतु सर्वकामहेतुकं स्त्रीपुंसयोर्मिथुनीभावः कामस्तदुत्थमेव स्वभावादेव जंतुर्जायते न त्वदृष्टादित्यर्थः ॥ ८ ॥ एतामनुपदोक्तां लोकायतिकानामभिप्रेतां दृष्टिमवष्टभ्यतामाश्रित्य नष्टात्मानः कामादिवशेन नष्टधैर्याः यतो लोके दृष्टे दृष्टसुखे एव बुद्धिर्येषां ते लपबुद्धयः अहिताः हिंसाः ॥ ९ ॥ असद्वाहान् वश्याकर्षणनिध्यं जनकाय सिध्यादिसाधनेषु असत्सु असमीचीनेषु ग्राहानिर्बन्धा अत्यंताभिनिवेशास्तान् गृहीत्वा अशुचीनि मद्यमांसादिसापेक्षाणि व्रतानि नियमविशेषायेषां ते तथाभूताः संतः कुर्मार्गप्रवर्तनेन प्रवर्तंते जगतः क्षयायेति संबन्धः ॥ १० ॥ चिंतां योगक्षेमविषयां प्रलयांतां मरणावधिं एतावत्देहएवात्मा कामभोग एव पुरुषार्थ इतो न्यन्नास्ति इति निश्चिताः निश्चयवन्तः तथा च बार्हस्पत्यं सूत्रं चैतन्यविशिष्टः कामः पुरुषः काम एवैकः पुरुषार्थ इति च ॥ ११ ॥ अन्यायेन परवंचनादिना अर्थसंचयान् धनराशीन् ईहंते लिप्संते ॥ १२ ॥